

Inventarisatie grote bosmuis Ruiten Aa, Groningen 2011

D.L. Bekker

Oktober 2011
Rapport van de Zoogdierverseniging

Inventarisatie grote bosmuis Ruiten Aa, Groningen 2011

D.L. Bekker

Rapport nr.:	2011.33
Project nr.:	2008.077F
Datum uitgave:	Oktober 2011
Auteur:	D.L. Bekker
Projectleiding:	D.L. Bekker
Foto's:	D.L. Bekker & A. Eijkenaar
Foto voorkant:	Vangplek grote bosmuis, raai 8 Jipsinghuizen (<i>D.L. Bekker</i>) Inzet: grote bosmuis (<i>D.L. Bekker</i>)
Productie:	Zoogdiervereniging Toernooiveld 1 6525 ED Nijmegen Tel.: 024-7410500 E-mail: info@zoogdiervereniging.nl

Dit rapport kan worden geciteerd als:

Bekker, D.L., 2011. Inventarisatie grote bosmuis Ruiten Aa, Groningen 2011. Rapport nummer 2011.33. Zoogdiervereniging, Nijmegen.

De Zoogdiervereniging is niet aansprakelijk voor gevolgschade, evenals voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van de Zoogdiervereniging; de opdrachtgever vrijwaart de Zoogdiervereniging voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Zoogdiervereniging

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en de Zoogdiervereniging, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoud

1 Inleiding	5
2 Methode	7
3 Resultaten	11
Bijlage 1 Informatie raaien en vangsten	13

1 Inleiding

Grote bosmuis in Nederland

De grote bosmuis was in Nederland tientallen jaren alleen bekend vanuit het meest zuidoostelijke deel van Limburg (met name de Vijlenerbossen). Maar sinds 2005 is de soort in Nederland bezig met een opmars; vanuit de Vijlenerbossen richting de Geul en de Gulp, maar met name vanuit het oostelijk grensgebied met Duitsland.

In 2005 werden er opeens grote bosmuizen rond Winterswijk aangetroffen, wat de voorbode bleek van een uitbreiding van de soort vanuit Duitsland richting Nederland. Uit een inventarisatie in 2009 bleek dat de grote bosmuizen zich in de omgeving van Winterswijk flink hadden uitgebreid, naar zowel het noorden (Ratum) als het zuidoosten (tot in de bossen van Beekendelle).

In 2009 kwamen ook de eerste meldingen van grote bosmuizen uit Groningen, uit het gebied van de Ruiten Aa. Net als bij Winterswijk gaat het hier om hoger gelegen gebieden met verspreide boscomplexen, die aansluiten op gelijkvormige structuren in Duitsland.

Wat gezien het landschap verwacht mocht worden, is de grote bosmuis inmiddels ook in Overijssel opgedoken. De eerste vondst werd gedaan in de buurt van Enschede in 2010.

Grote bosmuis, Ruiten Aa-gebied (foto: André Eijkenaar).

Onderzoek grote bosmuis in Groningen in 2011

In het najaar van 2011 is een inventarisatie uitgevoerd in het stroomgebied van de Ruiten Aa, om vast te stellen hoe groot het verspreidingsgebied van de grote bosmuis in Groningen inmiddels is. Het hele beekdal is bevangen, van Sellingen in het zuiden tot Smeerling in het noorden. Naast raaien specifiek uitgezet voor grote bosmuizen, zijn ook een aantal locaties voor waterspitsmuis bevangen.

Aan dit onderzoek, uitgevoerd in het kader van het project 'Zoogdieratlas Groningen', deden de volgende vrijwilligers mee, in alfabetische volgorde: D.L.. Bekker, S. Bergraat, M. Drees, R. Koelman, S. Loosveld, J. Resoort, E.-J. Slot, G. Snaak, T. Soeljee, C. v.d. Tempel, L. Vercrujsse, A. Vochteloo & W. v.d. Water.

2 Methode

Het onderzoek vond plaats van dinsdag 27 september tot en met zondag 2 oktober 2011. De optimale periode om muizen te vangen is in het najaar, wanneer de populatiedichtheden van muizen het grootst zijn, waardoor de kans om een soort ook daadwerkelijk te vangen maximaal is. Bij een standaard vangsessie (zoals deze) wordt gedurende 2 nachten gevangen (4 controles).

Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van inloopvallen van het type Longworth. Hiermee worden kleine zoogdieren levend gevangen, zodat ze na onderzoek weer in vrijheid kunnen worden gesteld. Het verblijfs gedeelte van de vallen wordt tijdens het vangen gevuld met droog hooi en voer (een graanmengsel, wortel en meelwormen). Het voer heeft een tweeledige functie: enerzijds dient het als lokvoer, anderzijds dient het om de omstandigheden (en overlevingskansen) voor de gevangen (spits)muizen zoveel mogelijk te optimaliseren.

Elke vangplek bestond uit 20 vallen, welke paarsgewijs op onderlinge afstanden van ongeveer 10 meter in het veld waren geplaatst. Voordat begonnen werd met vangen hebben de vallen eerst drie nachten in het veld gestaan met geblokkeerd vangmechanisme, zodat de muizen aan de aanwezigheid van de vallen konden wennen (prebaiten). Daarna zijn de vallen op scherp gezet en vervolgens vier keer gecontroleerd: tweemaal 's ochtends en tweemaal 's avonds, met tussenpozen van ongeveer 12 uur.

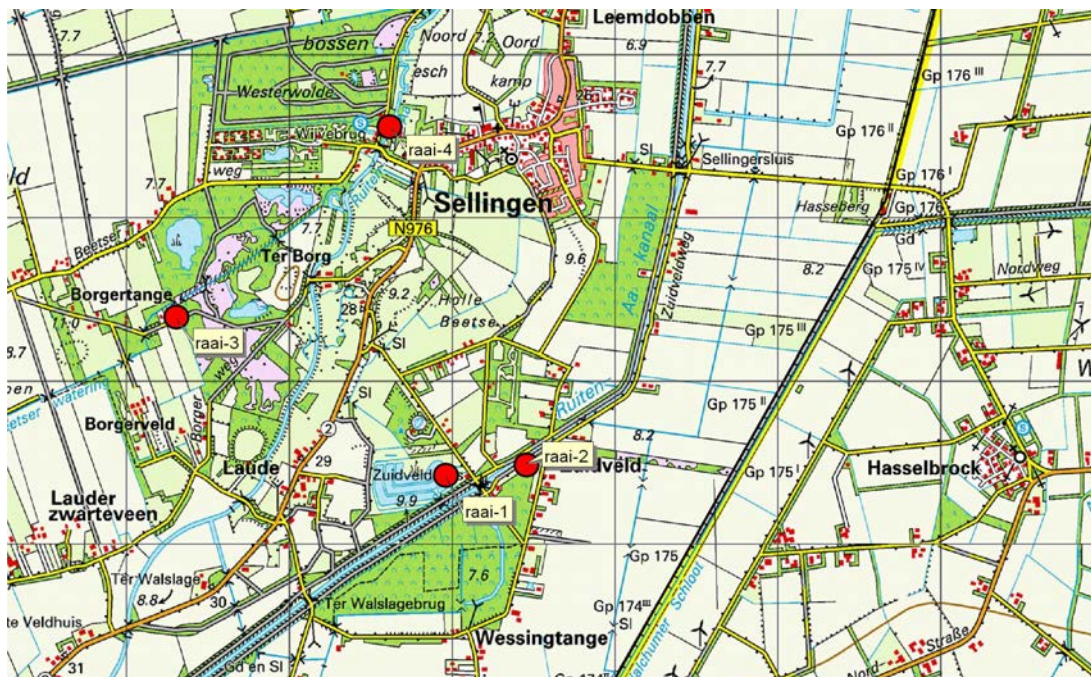
Van alle gevangen muizensoorten is soort, vangplaats en vangdatum genoteerd, waarna de dieren weer zijn losgelaten.

Bij dit onderzoek zijn de vallen uitgezet op dinsdag 27 september, scherp gezet op de morgen van vrijdag 30 september en uitgehaald na de laatste controle in de ochtend van zondag 2 oktober 2011.

Raailocaties

Alle raaien voor grote bosmuis zijn uitgezet op locaties binnen de meest optimale biotopen voor de soort: in de randen van bossen, bosjes en houtsingels met een goede ondergroei van met name braam. Naast raaien specifiek voor grote bosmuis, zijn ook een aantal locaties voor waterspitsmuis uitgezet.

Voor grote bosmuis zijn in totaal 11 raaien geplaatst (nr 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 14 en 17), tegen 6 raaien voor waterspitsmuis (nr 1, 10, 11, 13, 15 en 16).

De ligging van vanglocaties 1-4: 1 voor waterspitsmuis; 2, 3 en 4 voor grote bosmuis.

De ligging van vanglocaties 5-8: alle voor grote bosmuis.

De ligging van vanglocaties 9-12: 9 en 12 voor grote bosmuis; 10 en 11 voor waterspitsmuis.

De ligging van vanglocaties 13-16: 13, 15 en 16 voor waterspitsmuis; 14 voor grote bosmuis.

3 Resultaten

Binnen het stroomgebied van de Ruiten Aa werden over de gehele breedte van de locaties grote bosmuizen aangetroffen; van Sellingen in het zuiden tot Ellersinghuizen in het noorden.

In totaal werden er 30 grote bosmuisvangsten gedaan, tegen 35 vangsten van gewone bosmuis. Het geeft aan dat de grote bosmuis absoluut gearriveerd is in het gebied en in staat is gebleken biotopen op gewone bosmuis te veroveren. Op 7 van de 8 grote bosmuis-locaties, werden ook gewone bosmuizen aangetroffen; slechts op één locatie werden alleen grote bosmuizen gevangen. Het betrof in alle gevallen randen van bosjes en houtsingels. Dat de gewone bosmuis in een breder scala van biotopen kan worden aangetroffen, blijkt uit de vangsten van een aantal individuen op locaties die waren geselecteerd voor waterspitsmuis.

Naast de 16 locaties die hierboven zijn weergegeven, is er een 17^e locatie bevangen met slechts twee controles. Op het terrein van camping Harminahoeve, waar overnacht werd, is een aantal uren voor de avondcontrole van 1 oktober een raai vallen uitgezet, waarin vervolgens tijdens de eerste controle al grote bosmuizen werden aangetroffen.

Tijdens dit onderzoek werden geen waterspitsmuizen gevangen, terwijl de soort enkele jaren daarvoor ten noorden van Smeerling aangetroffen werd. Opgemerkt dient te worden dat voor een onderzoek naar waterspitsmuis normaal gesproken 6 controles nodig zijn om te kunnen concluderen dat de soort niet aanwezig is. In dit onderzoek was sprake van slechts 4 controles.

In Bijlage 1 is elke locatie beschreven en zijn per raai de vangsten, voor de 4 controles als totaal, weergegeven.

Bijlage 1 Informatie raaien en vangsten

Vanglocatie: raai 1 - Zuidveldsluis

Coördinaten raailocatie

x_coord	y_coord
272941	550361

Beknopte beschrijving

Verrijkt ven met pitrus.

Noot: uitgezet voor waterspitsmuis.

Aantal vallen: 20, aantal controles: 4

Vangsten

- aardmuis:	9 vangsten
- dwergmuis:	3 vangsten

Vanglocatie: raai 2 - Zuidveld

Coördinaten raailocatie

x_coord	y_coord
273475	550501

Beknopte beschrijving

Houtsingel langs voetpad met beperkte ondergroei.

Noot: uitgezet voor grote bosmuis.

Aantal vallen: 20, aantal controles: 4

Vangsten

- bosspitsmuis:	1 vangst
- dwergspitsmuis:	2 vangsten
- rosse woelmuis:	1 vangst
- veldmuis:	2 vangsten
- gewone bosmuis:	2 vangsten

Vanglocatie: raai 3 - Borgertange

Coördinaten raailocatie

x_coord	y_coord
271294	551452

Beknopte beschrijving

Bosrand langs voetpad met ondergroei van oa braam.

Noot: uitgezet voor grote bosmuis.

Aantal vallen: 20, aantal controles: 4

Vangsten

-	bosspitsmuis:	3 vangsten
-	veldmuis:	4 vangsten
-	gewone bosmuis:	6 vangsten
-	grote bosmuis:	3 vangsten

Vanglocatie: raai 4 - Sellingen

Coördinaten raailocatie

x_coord	y_coord
272645	552764

Beknopte beschrijving

Houtsingel langs gemaaid grasland met dichte ondergroei van braam.

Noot: uitgezet voor grote bosmuis.

Aantal vallen: 20, aantal controles: 4

Vangsten

- bosspitsmuis:	2 vangsten
- dwergspitsmuis:	2 vangsten
- rosse woelmuis:	1 vangst
- gewone bosmuis:	1 vangst
- grote bosmuis:	1 vangst

Vanglocatie: raai 5 - Sellingerzwarteveen

Coördinaten raailocatie

x_coord	y_coord
273011	553656

Beknopte beschrijving

Houtsingel langs gemaaid grasland met dichte ondergroei van braam met brandnetel.

Noot: uitgezet voor grote bosmuis.

Aantal vallen: 20, aantal controles: 4

Vangsten

- bosspitsmuis:	13 vangsten
- dwergspitsmuis:	1 vangst
- rosse woelmuis:	1 vangst
- veldmuis:	7 vangsten
- dwergmuis:	1 vangst

Vanglocatie: raai 6 - Sellingerbossen

Coördinaten raailocatie

x_coord	y_coord
271866	554292

Beknopte beschrijving

Bosrand langs aardappelakker met oa braam.

Noot: uitgezet voor grote bosmuis.

Aantal vallen: 20, aantal controles: 4

Vangsten

- veldmuis:	1 vangst
-------------	----------

Vanglocatie: raai 7 - Jipsinghuizen-zuid

Coördinaten raailocatie

x_coord	y_coord
273309	555424

Beknopte beschrijving

Houtsingel langs beweide grasland met ondergroei van oa braam.

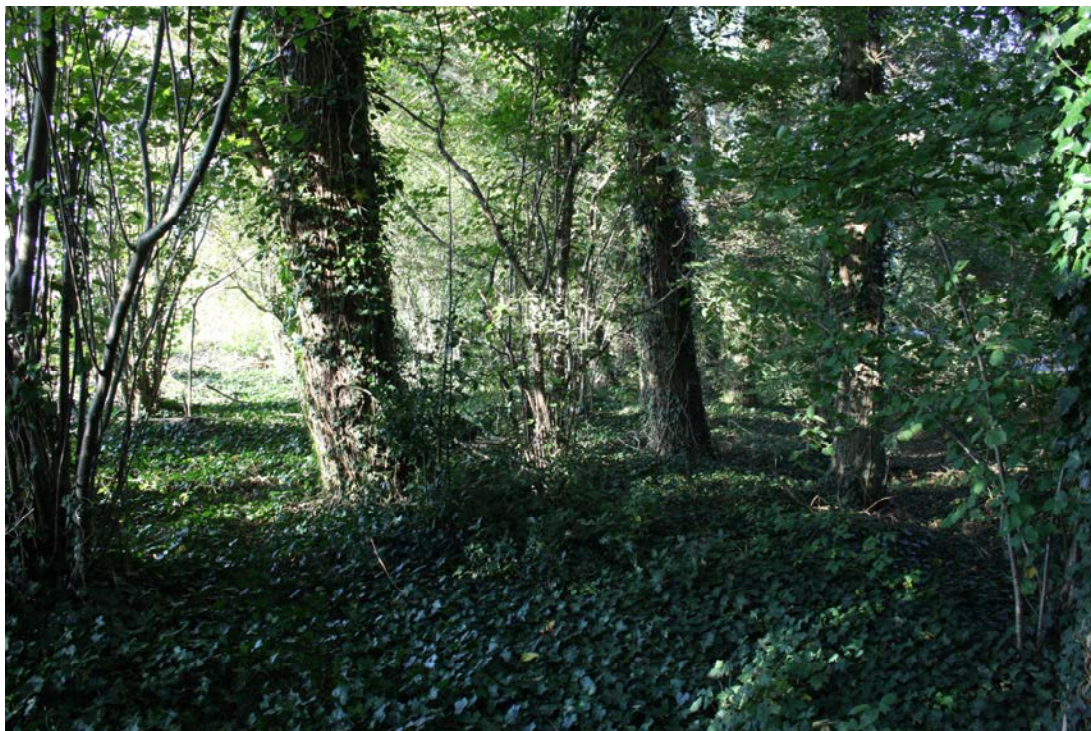
Noot: uitgezet voor grote bosmuis.

Aantal vallen: 20, aantal controles: 4

Vangsten

-	bosspitsmuis:	3 vangsten
-	gewone bosmuis:	9 vangsten
-	grote bosmuis:	3 vangsten

Vanglocatie: raai 8 - Jipsinghuizen-noord

Coördinaten raailocatie

x_coord	y_coord
273095	555941

Beknopte beschrijving

Houtsingel met open karakter; vooral ondergroei van klimop.

Noot: uitgezet voor grote bosmuis.

Aantal vallen: 20, aantal controles: 4

Vangsten

- rosse woelmuis:	1 vangst
- gewone bosmuis:	6 vangsten
- grote bosmuis:	3 vangsten

Vanglocatie: raai 9 - Wollinghuizerplas

Coördinaten raailocatie

x_coord	y_coord
274105	557490

Beknopte beschrijving

Bosrand met beperkte ondergroei van vooral brandnetel en beperkt braam.

Noot: uitgezet voor grote bosmuis; uitgehaald na de 2^e controle op de morgen van 1-10-2011.

Aantal vallen: 20, aantal controles: 2

Vangsten

- rosse woelmuis:	6 vangsten
- gewone bosmuis:	1 vangst
- grote bosmuis:	6 vangsten

Vanglocatie: raai 10 - Ruiten Aa - Bergakkers

Coördinaten raailocatie

x_coord	y_coord
272543	558153

Beknopte beschrijving

Moerasje langs Ruiten Aa met veel zegges en grassen.

Noot: uitgezet voor waterspitsmuis.

Aantal vallen: 20, aantal controles: 4

Vangsten

- bosspitsmuis:	1 vangst
- rosse woelmuis:	1 vangst
- gewone bosmuis:	4 vangsten

Vanglocatie: raai 11 - Ruiten Aa - Oostersch

Coördinaten raailocatie

x_coord	y_coord
272363	558779

Beknopte beschrijving

Natte zone langs Ruiten Aa met hogere kruiden.

Noot: uitgezet voor waterspitsmuis.

Aantal vallen: 20, aantal controles: 4

Vangsten

- gewone bosmuis:	4 vangsten
- grote bosmuis:	1 vangst

Vanglocatie: raai 12 - Weende

Coördinaten raailocatie

x_coord	y_coord
271444	558493

Beknopte beschrijving

Houtsingel met veel braam.

Noot: uitgezet voor grote bosmuis.

Aantal vallen: 20, aantal controles: 4

Vangsten

-	geen vangsten
---	---------------

Vanglocatie: raai 13 - Smeerling-1

Coördinaten raailocatie

x_coord	y_coord
269586	560813

Beknopte beschrijving

Smalle zone met hogere moerasplanten langs Ruiten Aa.

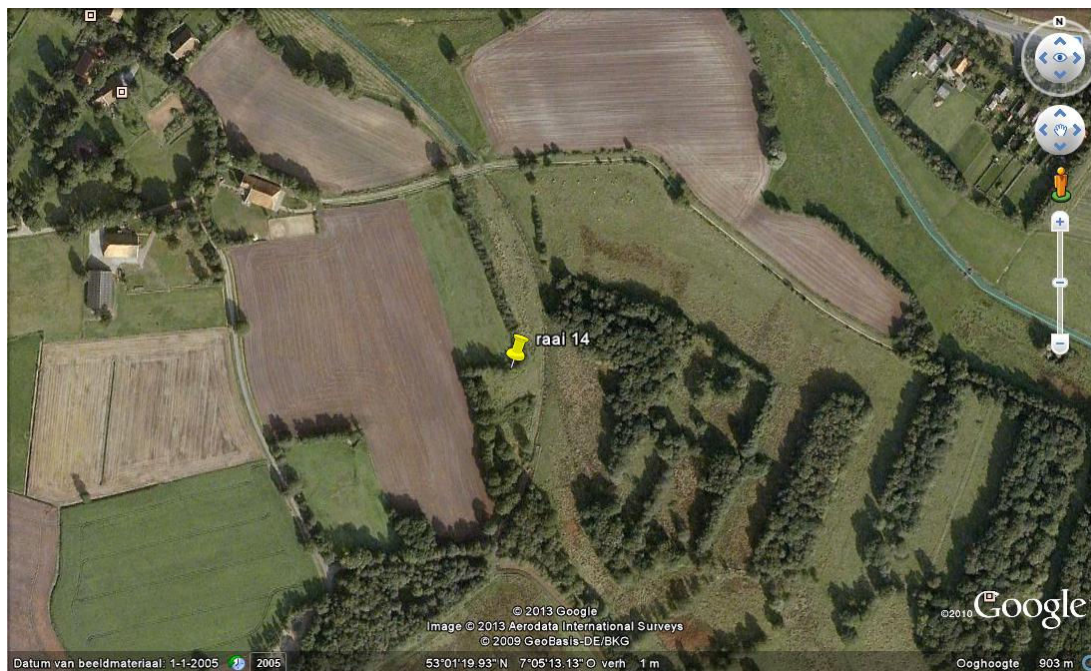
Noot: uitgezet voor waterspitsmuis.

Aantal vallen: 20, aantal controles: 4

Vangsten

- dwergspitsmuis:	1 vangst
- veldmuis:	3 vangsten
- gewone bosmuis:	1 vangst
- bosmuis sp.:	1 vangst (ontsnapt voor determinatie)

Vanglocatie: raai 14 - Smeerling-2

Coördinaten raailocatie

x_coord	y_coord
269015	560807

Beknopte beschrijving

Houtsingel met dichte ondergroei van braam met wat brandnetel.

Noot: uitgezet voor grote bosmuis.

Aantal vallen: 20, aantal controles: 4

Vangsten

- bosspitsmuis:	1 vangst
- rosse woelmuis:	4 vangsten
- gewone bosmuis:	1 vangst
- grote bosmuis:	9 vangsten

Vanglocatie: raai 15 - Smeerling-3

Coördinaten raailocatie

x_coord	y_coord
269026	560910

Beknopte beschrijving

Moerassige zone langs zijstroompje van Ruiten Aa, met gras en pitrus.

Noot: uitgezet voor waterspitsmuis.

Aantal vallen: 20, aantal controles: 4

Vangsten

- rosse woelmuis:	1 vangst
- aardmuis:	1 vangst
- dwergmuis:	2 vangsten

Vanglocatie: raai 16 - Smeerling-4

Coördinaten raailocatie

x_coord	y_coord
268935	561037

Beknopte beschrijving

Moerassige zone langs zijstroompje van Ruiten Aa, met gras en pitrus.

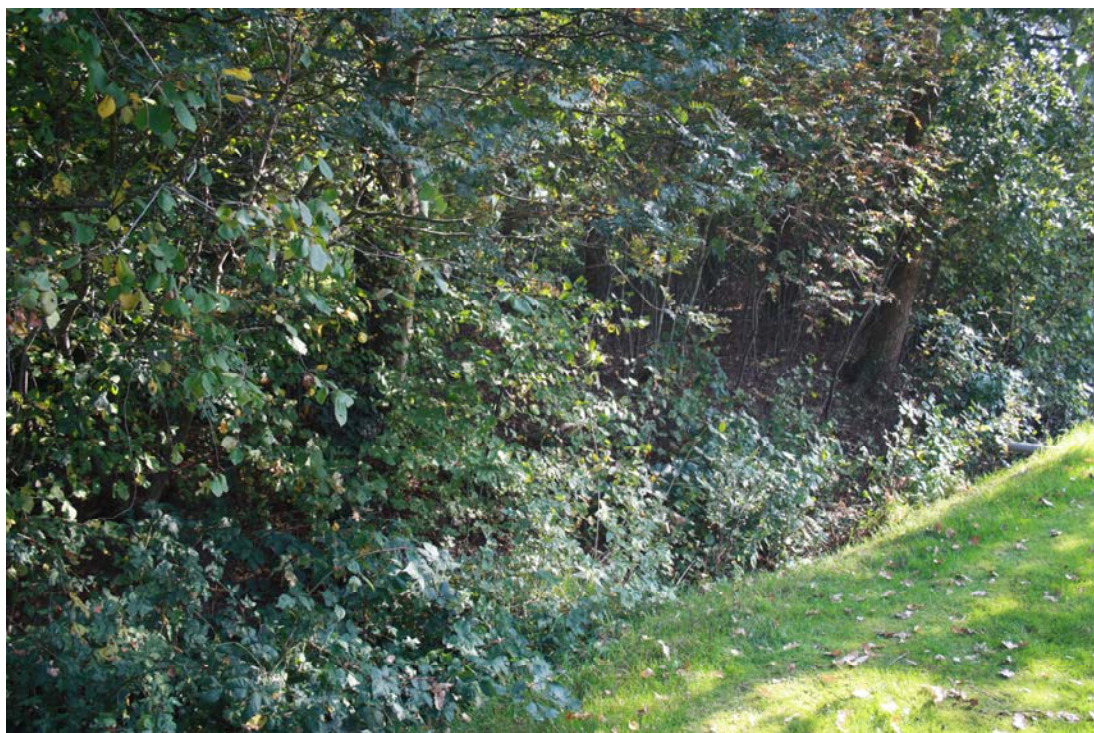
Noot: uitgezet voor waterspitsmuis.

Aantal vallen: 20, aantal controles: 4

Vangsten

- bosspitsmuis:	3 vangsten
- veldmuis:	1 vangst

Vanglocatie: raai 17 - Camping Harminahoeve

Coördinaten raailocatie

x_coord	y_coord
271003	551882

Beknopte beschrijving

Smalle houtsingel langs grasveld op campingterrein.

Noot: uitgezet voor grote bosmuis; zonder prebaiten aantal uren uitgezet voor 1^e avondcontrole 1-10-2011.

Aantal vallen: 20, aantal controles: 2

Vangsten

-	huisspitsmuis:	2 vangsten
-	grote bosmuis:	4 vangsten